

*mag. Dušan Fatur: SLOVENSKO-HRVAŠKA MEJA – Kronološki pregled
(Z NEKATERIMI OBROBNIMI PRIPOMBAMI)*

1. Slovensko-hrvaška meja je ena najstarejših v Evropi. Prvič se je pojavila kot meja med Rimsko-nemškim cesarstvom in Ogrsko-hrvaškim kraljestvom okrog leta 1200 (porečje Mure, Drava, Sotla, Kolpa, Snežnik).
2. Zelo malo sprememb do danes. Izjema Istra, kjer je bila meja med Slovenijo in Hrvaško prvič določena po drugi svetovni vojni.
3. Prva svetovna vojna: Londonski pakt (26. 4. 1915) – Slovenija je zaradi povojne realizacije tega tajnega dogovora Francije, Velike Britanije in Rusije z Italijo izgubila eno četrtno nacionalnega ozemlja proti Italiji.
4. Razpad Avstro-ogrske monarhije leta 1918. Slovenci razdeljeni med 4 države, večina v kasnejši Jugoslaviji.
5. Meja z Avstrijo: St. Germain (10. 9. 1919), Koroški plebiscit (10. 10. 1920).
6. Meja z Madžarsko: Trianonska pogodba (4. 6. 1920).
7. Meja z Italijo: Rapalska pogodba (12. 11. 1920). Krivična.
8. Med Slovenijo in Hrvaško se je po prvi svetovni vojni ustalila prejšnja upravna razdelitev, ki se je ujemala z etnično mejo in je bila osnova za današnjo razmejitev.
9. V času okupacije med drugo svetovno vojno so Madžarska, Nemčija in Italija razkosale Slovenijo. Bila je cela vrsta poskusov za ureditev povojnih meja (Jeruzalemski memorandum (1. 5. 1941), Kairska deklaracija (12. 9. 1941), ban dr. M. Natlačen (oktober 1941); pismo Kardelja Titu (14. 12. 1942)).
10. Prvi znanstveni pristop v okviru Znanstvenega inštituta pri SNOS. Zahteva po priključitvi celotnega slovenskega nacionalnega ozemlja matični domovini. Proti Madžarski in Avstriji so meje po drugi svetovni vojni ostale nespremenjene, proti Italiji smo sicer veliko pridobili, a ne vsega.
11. V okviru Znanstvenega sveta je tedaj prvič obravnavana meja v Istri na osnovi Kozlarjevega zemljevida iz leta 1853. Podobno rešitev (tudi brez Savudrije) sta dorekla partizanska poveljnika leta 1944.
12. Dokončen potek sta meje po koncu vojne (leta 1945) določili Slovenija in Hrvaška vsaka zase od Prekmurja do meje z Julijsko krajino nad Reko. Že tedaj razhajanja v Prekmurju, v Beli krajini, pod Snežnikom in ob Dragonji.
13. Meja v Istri določena sočasno ob ustanovitvi STO (1. 9. 1947), ko je bila cona B STO razdeljena na okraj Koper in okraj Buje. Kot pri vsaki spremembi meja, so bili tudi tedaj sprejeti adekvatni pravni akti (in objavljeni v uradnih listih STO) v svojem zakonodajnem, upravnem in sodnem delu.

14. Po ukinitvi STO in pripojitvi Jugoslaviji (Londonski memorandum 1954), je Jugoslavija sprejela zakon, s katerim je Sloveniji dodelila okraj Koper in Hrvaški okraj Buje. Tedaj je Slovenija prvič dobila dostop do morja.
15. Slovenija je enako kot Hrvaška takoj po tem z Zakonom o območjih okrajev in občin (Ur. l. LRS 24/55 in 13/56) določila obseg in površino Republike Slovenije na osnovi zunanjih meja mejnih katastrskih občin.
16. Na ta način določena obseg in površina Slovenije se nista več spreminjala. Površina Slovenije tako znaša 2 027 300 ha, 95 a in 19 m². Potek mejne črte je nastal na osnovi tedanjih državnih meja Jugoslavije proti Italiji, Avstriji in Madžarski ter po republiški (katastrski) meji proti Hrvaški.
17. Do razhajanj v poteku mejne črte proti Hrvaški je prišlo, ker so bile katastrske meje v 19. stoletju z avstrijske in ogrske strani izmerjene v različnih časovnih obdobjih (avstrijska stran okrog leta 1823 in madžarska stran okrog leta 1869). Te razlike niso bile nikdar usklajene.
18. Po osamosvojitvi leta 1991 je prejšnja republiške meja v skladu z določili Temeljne ustavne listine postala državna meja.
19. Z ustanovitvijo Mešane diplomatske komisije za določitev in uskladitev medsebojen meje s Hrvaško je bil storjen poskus uskladiti razhajanja. Večja razhajanja so bila ugotovljena v Prekmurju (207 ha), v Sekuličih pod Gorjancih (335 ha), pod Snežnikom (70 ha) in južno od Dragonje (113 ha). Začetna izhodišča Slovenije v pogajanjih so bila na kopenskem delu (enako kot Hrvaške) prvenstveno potek katastrskih meja, na morju pa celovitost Piranskega zaliva in teritorialni dostop do odprtega morja. Izhodišča Hrvaške na morju je bila sredinska črta v Piranskem zalivu s podaljškom do osimske meje ter teritorialni (morski) stik z Italijo.
20. Osnovni vzrok razhajanj je bil in je še vedno uporaba načela pripadnosti (*uti possidetis*). Prekmurje: pravna pripadnost Sloveniji, efektivno izvajanje oblasti Hrvaška; Sekuliči: *de iure* Hrvaška, *de facto* Slovenija; parcele pod Snežnikom: razveljavitev Rapalske pogodbe (Hrvaška), prevzem meje po drugi svetovni vojni (Slovenija), Dragonja: *de iure* Slovenija, *de facto* Hrvaška.
21. Po napornih pogajanjih je prišlo do popolne uskladitve od tromeje z Madžarsko do točke T5 v severnem Jadranu 20. 7. 2001 s Sporazumom Drnovšek-Račan, ki pa ga Hrvaška ni sprejela, kljub temu, da sta ga potrdili obe vladi.
22. Meje na morju nikoli ni bilo, rešitev v Sporazumu Drnovšek-Račan je bila uravnotežena in v skladu z načeli mednarodnega prava ter načelom pravičnosti. Prav zaradi rešitve na morju je bil s hrvaške strani zavrnjen celoten sporazum.
23. Slovenska izhodišča so bila formulirana na osnovi naslednjih temeljnih aktov slovenske državnosti:
- Deklaracije o neodvisnosti,
 - Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti RS ter Ustavnega zakona za njeno izvedbo,
 - Zakona o območjih okrajev in občin,
 - Zakona o nadzoru državne meje,

- Deklaracije o Jugoslaviji,
- Odgovora na vprašalnik Badinterjeve arbitražne komisije in
- Mnenj št. 3 in 7. Badinterjeve arbitražne komisije o Jugoslaviji.

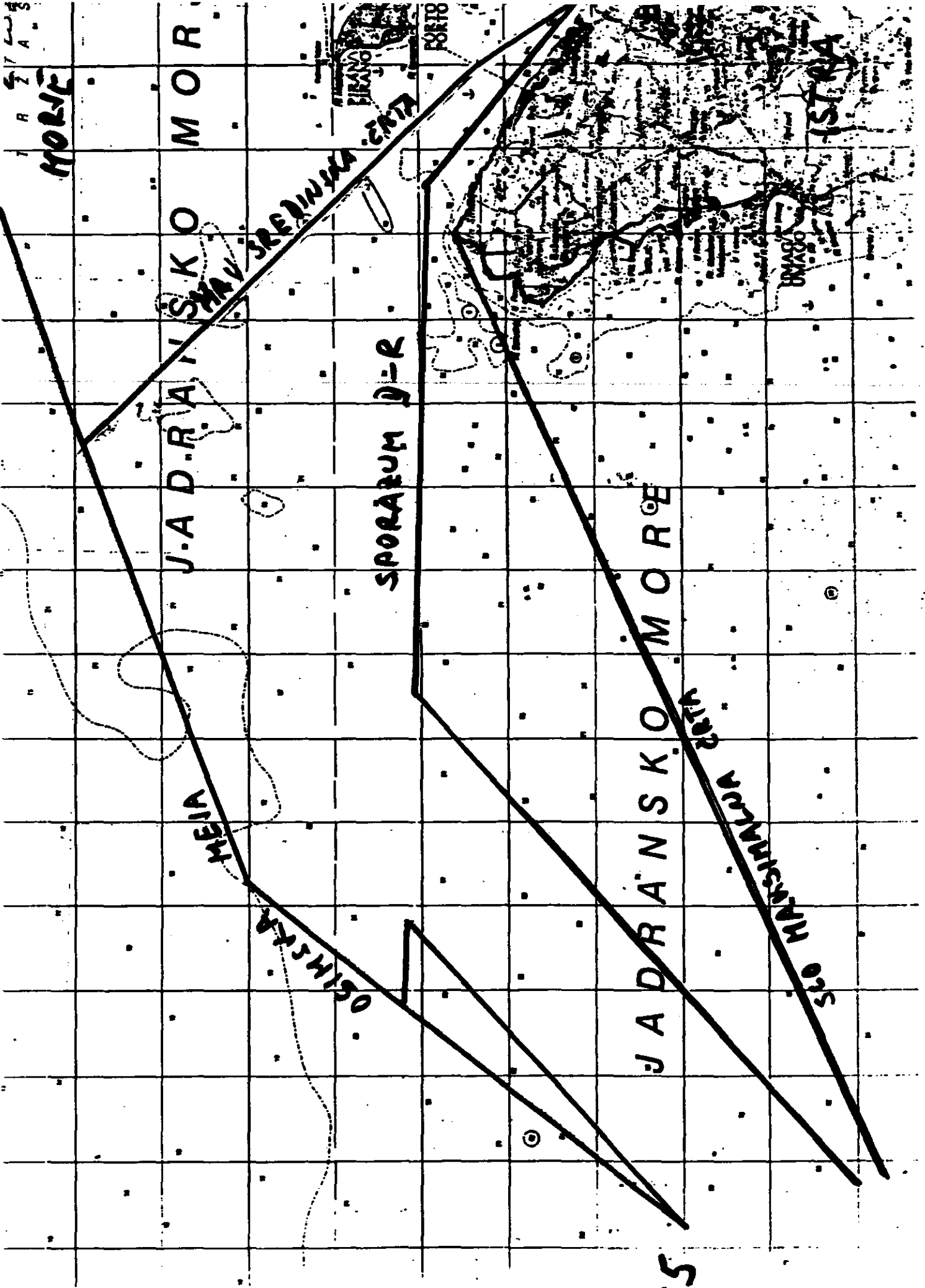
24. Meja je povzročila pomembno ločnico med ljudmi ob meji, ki je prej v tisočletni zgodovini ni bilo.

To smo skušali premostiti s sprejemom posebnega Sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanj. Ta sporazum je zajel približno 10 km pas ob mejni črti na obeh straneh meje in je na tem območju nudil posebne ugodnosti prebivalcem, ki živijo ob meji. Na morskem delu je bil ta pas bistveno širši.

Sporazum je sicer zaživel, pomen je nekoliko zmanjšala uvedba schengenskega režima. Odločujoč pečat dogajanj na morju pa so dali hrvaški ribiči s popolno odklonitvijo dogovorjenih načel.

DRAGONJA

TRZAS
MORJE

JADRANSKO MORSKO

JADRANSKO MORSKO

JADRANSKO MORSKO

SPORAZUM D-R

OSIŠKA MEJA

OSIŠKA MEJA

JADRANSKO MORSKO

JADRANSKO MORSKO

TS

BIRANO

PORTO

UMAGO

ISTRA

PREKHOVJE

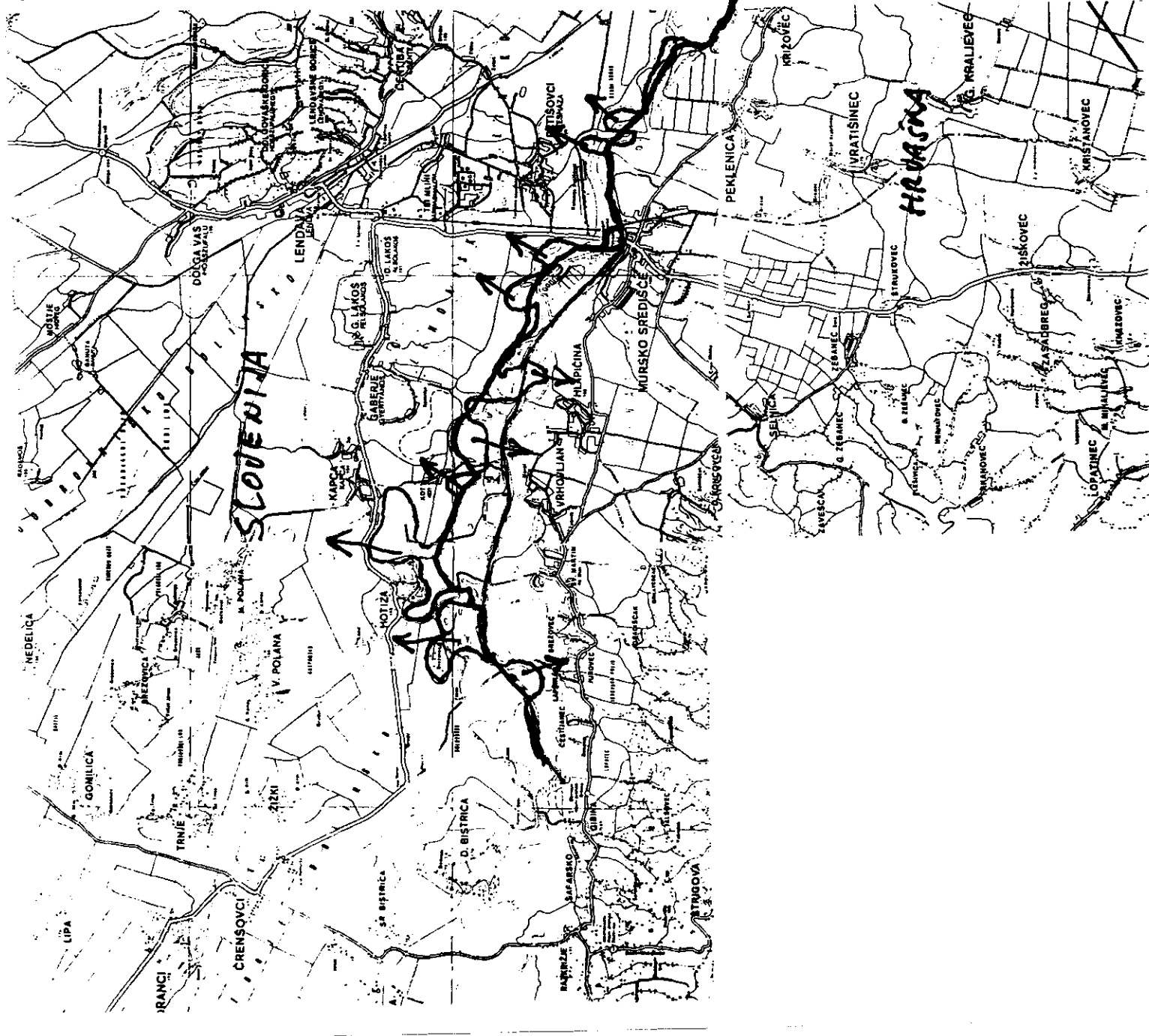
— SLO BOŠANJA MEJA

— SPORAZUM J-R

— MURA

↗ SPREMEMBA PRI PARNOSI

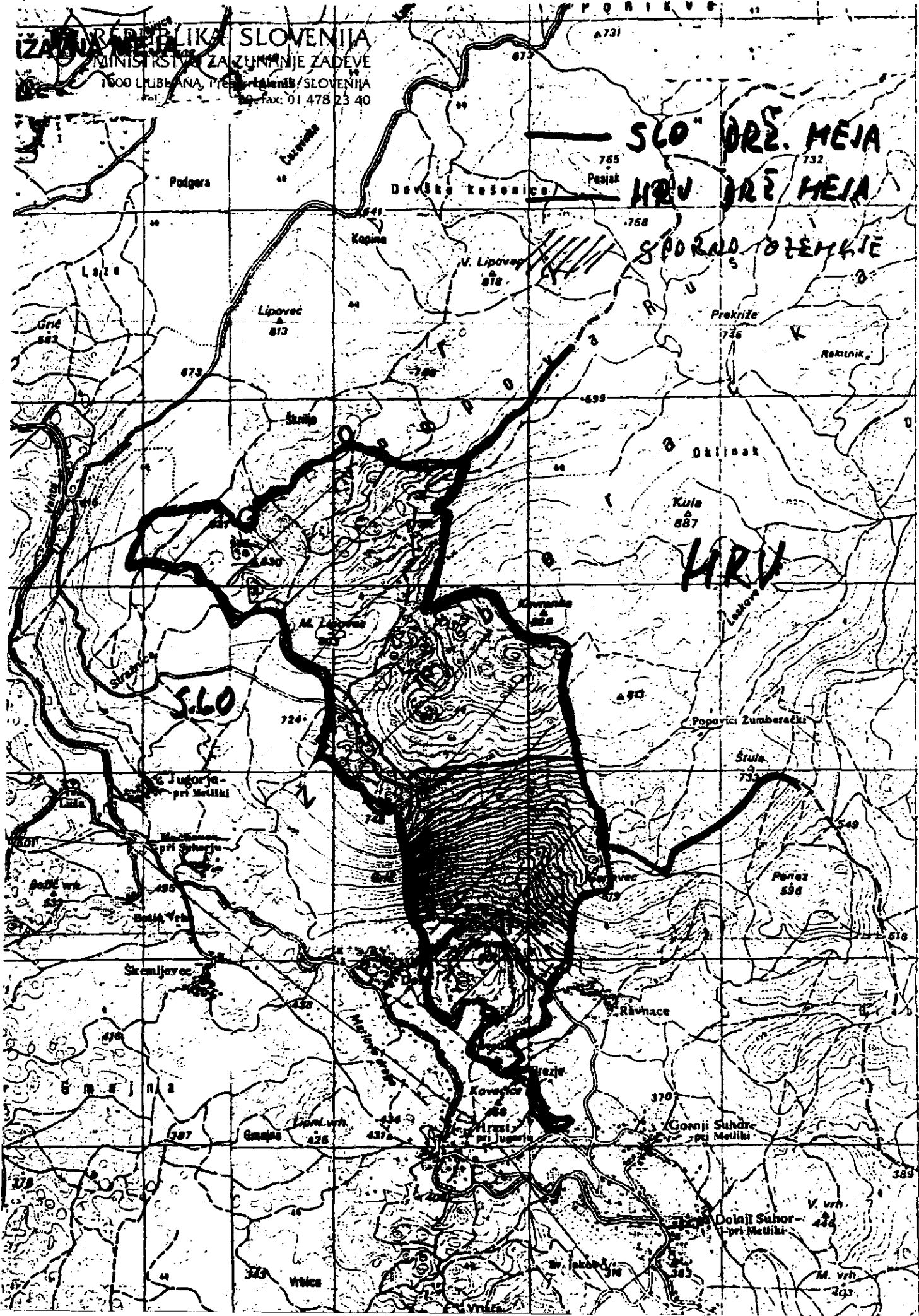
↘ ZEMLJIŠČE PO SPORAZUMU J-R

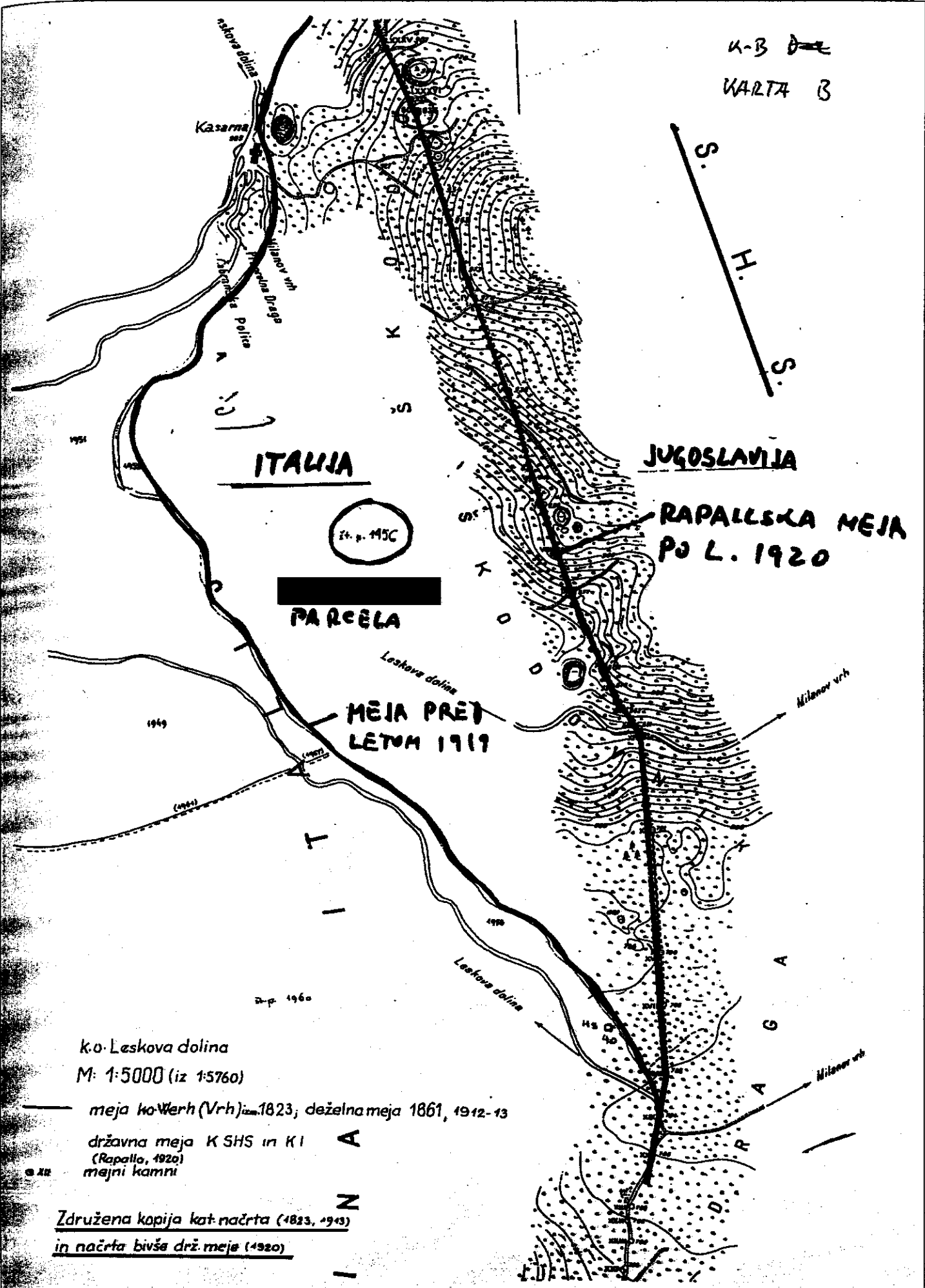
1:40

PODUREN 75

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE
1000 Ljubljana, T: 01 478 23 40
F: 01 478 23 40

K-3 ~~DE~~
KARTA B

ITALIJA

JUGOSLAVIJA

RAPALSKA MEJA
PO L. 1920

PARCELA

št. p. 145C

MEJA PRED
LETOM 1919

k.o. Leskova dolina
M: 1:5000 (iz 1:5760)

meja ko Vrh (Vrh) iz 1823, deželna meja 1861, 1912-13

državna meja K SHS in K I
(Rapallo, 1920)
mejni kamni

Združena kopija kat. načrta (1823, 1913)
in načrta bivše drž. meje (1920)

A
N
I